

Klimat- och
näringslivsdepartementet

Slutredovisning av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet

KN2026/00788

1 Sammanfattning

Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket samt Länsstyrelserna i Gävleborgs län, Norrbottens län, Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län har haft ett regeringsuppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrott.

I rapporten föreslås ett antal åtgärder som ska leda till bättre myndighetssamverkan, bättre tillsyn och skärpta regler för att ta ut miljötillsynsavgift.

I rapporten presenteras ett förslag där Skatteverket är involverad och det gäller hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot arbetslivskriminalitet inom frågor som rör avfallsbrott.

Rapporten omfattar främst brott mot miljöbalken och nämner kort att det finns ekonomiska incitament till att bedriva avfallsverksamhet som ett led i ekonomisk kriminalitet. Skatteverket avgränsar våra synpunkter till frågor som gäller ekonomisk kriminalitet samt kommenterar förslagen om miljöstraffsavgifter.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Kapitel 3 Lägesbild över avfallsbrott

I rapporten beskrivs att den kriminella ekonomin står i fokus i en stor del av brotten och vissa av aktörerna har så kallad nätverkskoppling, ett mycket högt

vårdskapital samt internationella kopplingar. Många aktörer bedriver multikriminalitet och är kopplade till människohandel, bedrägerier, handel med narkotika och penningtvätt.

I rapporten anges vidare att aktörer inom organiserad avfallsbrottslighet, jämfört med andra aktörer inom organiserad brottslighet, i särskilt stor utsträckning använder legala företagsstrukturer för att bedriva olaglig verksamhet. Rapporten anger även att aktörer inom organiserad miljöbrottslighet i högre grad än andra organiserade kriminella aktörer använder korruption för att möjliggöra sin brottsliga verksamhet.

Skatteverkets erfarenhet är att ekonomisk brottslighet generellt sker i legitima företagsstrukturer samt att avfallsbrottslighet endast är ett ”affärsområde” i de aktuella organisationernas verksamhet. De arbetar i alla branscher där det finns pengar att tjäna och utnyttjar då bristande lagstiftning och bristande kontrollsystem. De brott som begås bygger på – eller innefattar – generellt skatteundandragande.

Skatteverket ifrågasätter inte att korruption är vanlig inom avfallsbrottslighet, men bedömer att det är vanskligt att uttala sig om huruvida korruption används i störst utsträckning inom avfallsbrottslighet.

2.2 Kapitel 4 Redovisning av arbete under 2025

I avsnitt 4.4.4 beskrivs ett behov av bättre kunskap och vägledning avseende klassning av avfall för att öka möjligheterna att förebygga, upptäcka och motverka avfallsbrottslighet.

Skatteverket ifrågasätter inte behovet, inte minst utifrån behovet av att motverka oavsiktliga fel och mindre allvarligt fusk hos i grunden seriösa aktörer. För att lagföra aktörer som avsiktligt utnyttjar systemet för kriminella ändamål är det sannolikt betydligt mer komplicerat att utreda klassningen av avfall än att utreda ekonomisk brottslighet i verksamheten, exempelvis skattebrott, bokföringsbrott och penningtvätt.

Därtill är straffskalan för ekonomisk brottslighet högre. Skatteverket har omfattande befogenheter och kompetens att tidigt inleda skatteutredningar vid misstänkt skatteundandragande. Skatteverket bör därför ses som en part i samverkan mot avfallsbrottslighet.

I avsnitt 4.5.5 beskrivs att Naturvårdsverket har vidareutvecklat den webbaserade tillsynsvägledningen om hur tillsynsmyndigheterna kan stärka sin förmåga att förebygga, upptäcka och motverka avfallsbrottslighet med hjälp av tips och klagomål från privatpersoner och verksamhetsutövare. Ytterligare

åtgärder föreslås, såsom att kommunerna på sina webbplatser skulle kunna länka till andra myndigheters tipsfunktioner, bland dem nämns Skatteverket.

Naturvårdsverket har även lagt ut information på sin publika webbplats om möjligheten att tipsa kommuner, länsstyrelser och andra beröra myndigheter om misstänkt avfallsbrottslighet.

Skatteverket välkomnar initiativ till att hjälpa den som vill lämna information till myndigheter om identifierade oegentligheter att enkelt hitta en ingång till myndigheterna. Genom den ändrade sekretesslagstiftningen (OSL 10:15a) ges förutsättningar att viktig information delas direkt med rätt berörd myndighet, varigenom samhällets samlade möjligheter att motverka brottslighet inom avfallssektorn stärks. Det är positivt att Skatteverket är en av de myndigheter som nämns i rapporten.

2.3 Kapitel 5 Myndigheternas förslag till regeringen

I avsnitt 5.3 föreslås att miljöstraffsavgifter för överträdelser av utsorteringskravet för bygg- och rivningsavfall ska bygga på företagets omsättning.

Skatteverket är tveksamt till förslaget, då det bygger på att företag redovisar sin omsättning korrekt, vilket är fallet för seriösa aktörer. En affärsidé hos kriminella aktörer är att inte redovisa korrekt, bland annat för att undgå skatter. Med ett sådant system riskerar samhället att gynna felaktig ekonomisk redovisning, vilket skulle innebära att seriösa företag utsätts för ökad illojal konkurrens.

Vidare förs i avsnitt 5.3 ett resonemang kring avgifter för företag kontra privatpersoner och ideella föreningar, som utvecklas i bilaga 1:

I bilaga 1, avsnitt 1.2.2. anges som juridiska personer "ett aktiebolag, ett handelsbolag, en förening, en stiftelse, ett dödsbo, ett konkursbo eller en kommun". Här uttrycks att när dessa vidtar en bygg- eller rivningsåtgärd är deras åtgärder avsevärt mer omfattande än en fysisk persons eller ideell förenings åtgärder. Därför kan "ett företags" överträdelser få betydligt större konsekvenser för samhälle, marknad eller miljö, varför straffsavgifterna bör sättas högre för juridiska personer. Därtill förs resonemanget att en juridisk person normalt större ekonomiska resurser och ett mer omfattande ansvar än en fysisk person, vilket motiverar en högre straffsavgift för att uppnå avskräckande effekt. Dessutom förutsätts juridiska personer ha professionell kunskap om regelverket och därmed en särskild skyldighet att säkerställa efterlevnad.

Skatteverket invänder att uppräknningen av juridiska personer inte är uttömmande och att olika begrepp och associationsformer blandas ihop i texten. Fysiska personer kan vara privatpersoner eller näringsidkare. En enskild näringsidkare kan ha en mycket omfattande näringsverksamhet. En enskild näringsidkares verksamhet är ett företag.

Föreningar är juridiska personer och kan vara ideella eller ekonomiska. Ideella föreningar kan ha en mycket omfattande ekonomisk verksamhet, såsom hjälporganisationer som Röda Korset eller elitidrottsföreningar inom t.ex. fotboll. Det är verksamhetens ändamål som ska vara ideellt. Ideella föreningar kan också äga bolag.

Skatteverkets erfarenhet är att såväl privatpersoner och enskilda näringsidkare som ideella föreningar används av kriminella aktörer för brottsliga ändamål.

I avsnitt 5.6 lämnas ett förslag om att förlänga samverkan som idag bedrivs inom regeringsuppdraget med tre år för att inte få ett avbrott i samverkan.

Miljöstraffrättsutredningen har i sitt slutbetänkande *En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem* (SOU 2025:14) föreslagit att en myndighetssamverkan inom miljöbrottsområdet ska författningsregleras. Syftet med förlängningen är att motverka att samverkan om avfallsbrottslighet mellan myndigheterna ska riskera stanna av innan en eventuell lag träder i kraft.

Skatteverket vill lyfta att det för närvarande pågår flera olika samverkansspår inom avfall, vilket riskerar att suboptimera hur myndigheterna använder sina resurser. Förutom projektet Vital och OB-satsningen mot avfall som nämns i 4.2, finns förslaget i avsnitt 5.1 om att Arbetsmiljöverket ska utreda hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot Arbetskriminalitet i frågor som rör avfallsbrott. Därtill pågår ett flertal internationella insatser mot avfallskriminalitet inom ramarna för EMPACT:s¹ operativa aktivitet Envicrime (ENVI), där Sverige genom de brottsbekämpande myndigheterna – inklusive Skatteverket - leder eller deltar i flera insatser.

Med flera spår för samverkan inom samma riskområde finns en risk för både dubbelarbete och prioriteringskonflikter på grund av att de samverkande myndigheterna har olika fokus utifrån sina respektive uppdrag. Att samla samverkan till ett forum med gemensam riskanalys och prioritering bör vara det mest effektiva på lång sikt. Det är också viktigt att ha i åtanke att avfallsbrottsligheten sker i internationella nätverk. Genom att samla samverkan i ett forum med samlad information och prioriteringar kan Sverige bidra i det brottsbekämpande arbetet i på internationell basis inom t.ex. Europol.

Förslagen som finns i slutredovisningen är inriktade på själva tillsynsarbetet, dvs. när hanteringen av det illegala avfallet pågår och brottsvinsterna redan är i

¹ European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats inom Europol

omlopp. Skatteverkets uppfattning är att myndigheterna behöver rikta in arbetet mer mot brottsförebyggande och tidiga åtgärder för att förhindra att avfallsbrott överhuvudtaget kan begås.

3 Konsekvenser för Skatteverket

Skatteverket bedömer att en ökad och samlad samverkan med andra myndigheter för att motverka och stoppa avfallskriminalitet skulle generera ett ökat inflöde av information, vilket ger oss viktig underrättelseinformation och relevanta underlag för kontrollurval. Det bidrar också till vår förmåga att samverka internationellt för att kartlägga och stoppa kriminella nätverk i multilaterala insatser.

Detta remissvar har beslutats av avdelningschefen för brottsbekämpningsavdelningen Dan Axelsson och föredragits av Malin Vikström, enheten för urval. Vid den slutliga handläggningen har också enhetschefen Patrik Lillqvist deltagit.

Dan Axelgren